

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ, ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (του Γιάννη Ζήση)

Η θέση της προσωπικότητας

Η ανθρώπινη προσωπικότητα δε λειτουργεί μόνο με τους όρους του «άρτου και του θεάματος», δηλαδή με τους όρους των βιοτικών αναγκών και της διασκέδασης. Έχει μέσα της εξωτερικές και εσωτερικές οικονομίες που εξασφαλίζουν την ισορροπία της, την αρμονία και τη βιωσιμότητά της. Μέσα στην ανθρώπινη προσωπικότητα διαμορφώνεται η εθελοντική διαθεσιμότητα & η έκφραση σε ένα πεδίο εθελοντισμού.

Ο εθελοντισμός είναι μια ζωτική ανάγκη του ανθρώπου. Το πραγματικό περιβάλλον για την ανάπτυξη του εθελοντισμού είναι ένα φιλελεύθερο περιβάλλον. Σ' αυτό ο άνθρωπος θέλει να εξισορροπήσει και αυτή του την ελευθερία με κίνητρα συμμετοχής, με κίνητρα δράσης.

Είναι πολύ πιο εύκολο να αγωνιζόμαστε για να αποκτήσουμε την ελευθερία παρά να αγωνιζόμαστε για κοινούς σκοπούς υπό το φως της πραγματωμένης ελευθερίας.

Ο ρόλος των κοινωνικών προτύπων

Τα κοινωνικά πρότυπα έπαιξαν τεράστιο ρόλο στην καλλιέργεια του προσανατολισμού της προσωπικότητας, στον εθελοντισμό ή όχι.

Μαθαίνουμε τον εθελοντισμό σαν φυσιολογική λειτουργία της ανθρώπινης προσωπικότητας, σαν την ενδογενή τάση της συμμετοχής στα κοινά και σαν την αυθόρμητη έκφραση της ψυχής.

Ωστόσο, συνήθως τα κοινωνικά πρότυπα είναι δεσμευτικά, έχουν ένα έντονο πατερναλιστικό προσανατολισμό, έναν προσανατολισμό καθοδήγησης και υπαγόρευσης να απαιτούν τη μίμηση.

Είναι φανερό για παράδειγμα ότι στον τομέα της παιδείας, στον τομέα της αυτομόρφωσης δεν υπάρχει εθελοντισμός, ενώ υπάρχει αυτό που χαρακτηριστικά είχε πει ο Πολ Γκούντμαν σαν υποχρεωτική δυσεκπαίδευση.

Έτσι λοιπόν μέσα στην εκπαιδευτική μας προσέγγιση προς τη γνώση ο ερασιτεχνισμός, ο εθελοντισμός της αυτομόρφωσης που συχνά έπαιξε καθοριστικό ρόλο και για την εξέλιξη των επιστημών και που έχει εκφραστεί σαν αναγκαιότητα για τη δημιουργία, για τη ζωή του ταλέντου από προσωπικότητες όπως ο Αϊνστάιν, κα, απαξιώνεται και υπονομεύεται. Αν θέλουμε δηλαδή να δημιουργήσουμε εθελοντές πρέπει να αλλάξουμε τα κοινωνικά πρότυπα.

Η αποστολή της παιδείας και του περιβάλλοντος

Η σχέση επίσης της παιδείας που είναι βασική στη διαδικασία της προτυποποίησης πρέπει να αλλάξει και να μπορέσει να συγκεράσει την ευθύνη που είναι το πρώτο σκαλοπάτι για τον εθελοντισμό, το αίσθημα της ευθύνης και την ευαισθησία με το ενδιαφέρον, με τη ζωηρότητα και τη χαρά της ζωής, της ύπαρξης.

Αυτό σημαίνει μια άλλη σχέση της προσωπικότητας με το περιβάλλον. Ως παράδειγμα συμβαίνει το να μην αντιμετωπίζουμε μόνοι μας το περιβάλλον σαν ένα πεδίο το οποίο πρέπει να το εκμεταλλευτούμε, να το αξιοποιήσουμε παραγωγικά αλλά να νιώσουμε την αμοιβαιότητα και τον σεβασμό. Δε μιλάμε για το περιβάλλον μόνο ως φύση αλλά και ως συνάνθρωπους, ως κοινωνία. Η ευθύνη είναι το πρώτο σκαλοπάτι για τον εθελοντισμό. Η σχέση ευθύνης & εθελοντισμού σημαίνει μια άλλη σχέση της προσωπικότητας με το περιβάλλον. Μέσα από τον συγκερασμό της ευθύνης, του ενδιαφέροντος και του συμφέροντος μπορούμε να νιώσουμε την αμοιβαιότητα και το σεβασμό.

Παιδεία

Η παιδεία μπορεί να συστηματοποιήσει τον εθελοντισμό. Χρειαζόμαστε παιδεία για τον εθελοντισμό. Αυτή η παιδεία θα μπορούσε να αναδείξει το περιβάλλον σε σχέση με τον εθελοντισμό ως θεματικό πεδίο αναδεικνύοντας ευαίσθητες πτυχές σχέσεων. Μπορούμε να εξειδικεύσουμε όλα όσα είπαμε προηγουμένως σε σχέση με το κοινωνικό πρότυπο, την παιδεία και το περιβάλλον με ειδικό προσανατολισμό για το περιβάλλον και τη φύση.

Διασκέψεις

Διεθνείς διακηρύξεις έχουν προκύψει για τους εθελοντές και τον εθελοντισμό: από το Συμβούλιο της Ευρώπης έως τη Διάσκεψη του ΟΗΕ στο Ρίο, όπως επίσης και ειδικά για τα θέματα που συνδέονται με τον εθελοντισμό. Οι διακηρύξεις αυτές εστιάστηκαν κυρίως στον Εθελοντισμό και το περιβάλλον.

Αποτελέσματα των Διασκέψεων

Διασφαλίσθηκε η συμμετοχή των μη κυβερνητικών οργανώσεων ως οργανώσεων εθελοντών στη διαβούλευση και στα σημεία δράσης.

Δεσπόζουν και αναγνωρίζονται όλο και πιο πολύ οι ρόλοι της κοινωνίας των εθελοντών και της κοινωνικής οικονομίας.

Ο εθελοντισμός έχει αναδειχθεί σαν κορυφαίο πολιτικό εργαλείο για την προστασία του περιβάλλοντος.

21 Ιουλίου 2008,
Γιάννης Ζήσης, Δημοσιογράφος – συγγραφέας
Μέλος της γραμματείας της Μ.Κ.Ο. Σόλων